

УДК 378:37.091.12.011.3-051.

Скорик Тамара Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри мистецьких дисциплін

Національний університет «Чернігівський колегіум»

Чернігів, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1442-6024>

tamskorik@ukr.net

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Анотація. Процеси перетворення, що відбуваються в освітньому середовищі України на засадах євроінтеграції та національної ідентичності потребують визначення нових стратегічних і тактичних орієнтирів у підготовці майбутніх учителів, спрямованості освітнього процесу на розкриття особистісних спроможностей та здібностей студента, на досягнення професійної успішності.

У статті здійснено аналіз різних підходів до трактування сутності поняття «професійна успішність» та зроблено висновки, щодо узгодженості позицій більшості дослідників в основних аспектах трактування професійної успішності: це інтегративна характеристика суб'єкта діяльності, яка поєднує зовнішню і внутрішню оцінку в модусі «успішна діяльність»; успішність супроводжується позитивним емоційним переживанням як самого процесу так і її результату. Автор підкреслює важливу роль особистості у досягненні та сталості професійній успішності, її особистісних якостей, здібностей, цінностей та здатності до емоційного переживання діяльності.

На основі цих узагальнень професійна успішність вчителя визначається у статті як мета-категорія, що є: комплексними проявом професійної компетентності, педагогічних здібностей, професійно-педагогічних якостей та здатності до самореалізації у професійній діяльності; процесом та результатом професійної діяльності, який характеризується стійкою спрямованістю на професійний саморозвиток та професійні досягнення, цілепокладанням та ціледосягненням, має позитивну зовнішню та внутрішню оцінку. Виділено чинники, які впливають на становлення професійної успішності вчителя (соціально-педагогічна спрямованість, педагогічна компетентність, професійно важливі якості та психо-фізіологічні властивості вчителя, серед яких базовими є соціальний та емоційний інтелект вчителя) та компонентні складники професійної успішності вчителя: мотиваційно- ціннісний, компетентнісний, поведінковий та особистісний.

Ключові слова: успішність, професійна успішність вчителя, професійна компетентність, професійні якості, педагогічні здібності.

Постановка проблеми. Концепція нової української школи (2016р.) однією зі складових оновлення школи вбачає вмотивованого вчителя: «українська школа буде успішна, якщо до неї прийде успішний учитель. Нова школа потребує нового вчителя, який зможе стати агентом змін» [1,с.12]. Автори Концепції підкреслюють, що успішний вчитель «вирішить дуже багато питань щодо якості викладання, оновлення освітнього середовища, комунікації з дітьми та адміністрацією школи. До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає» [1,с.16].

З метою вдосконалення системи педагогічної освіти було затверджено Концепцію розвитку педагогічної освіти (2018 р.), в якій зазначено, що «на шляху розвитку інформаційного суспільства якісна освіта стає одним з головних чинників успіху, а педагог є одночасно і об'єктом, і провідником позитивних змін» [2,с.2]. Метою Концепції визначено необхідність «вдосконалення системи педагогічної освіти для створення бази підготовки педагогічних працівників нової генерації... забезпечення умов для становлення і розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного професійного та особистісного розвитку педагогів, які... стануть ключовою умовою впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» [2,с.5]. Тому, підготовка вчителя, спрямованого на досягнення професійної успішності є актуальною проблемою оновлення змісту вищої освіти.

Сутнісна природа професійної успішності вивчена недостатньо, хоча й є на сьогодні однією із актуальних проблем різних наук: психології, філософії, педагогіки, менеджменту, економіки. Педагогічні дослідження щодо проблеми професійної успішності вчителя зосереджують увагу на особистісних і соціально значущих результатах педагогічної діяльності, аналізують професійну успішність з точки зору компетентності, майстерності, професіоналізму вчителя. Проте, до цього часу немає єдиного підходу до визначення сутності, маркерів професійної успішності вчителя, чіткого окреслення структурних компонентів цього конструкту. Розв'язання цих питань сприятиме вибудові моделі якісної підготовки вчителя, яка відповідатиме сучасним запитам школи та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях існують різні підходи до визначення маркерів успішності професійної діяльності вчителя: як показник навченості учнів (В.Беспалько, Л.Кострикова), як показник прояву педагогічних здібностей (Ф. Гоноболін, І.Зязюн, В. Кан-Калік, Н. Кузьміна, А. Маркова, Л. Мітіна та ін.), професійно-педагогічних якостей (П.Блонський, Ф.Гоноболін, О.Кузіна, Н.Кузьміна, А. Макаренко, Т.

Полякова, І. Синиця, В. Сластьонін, В.Сухомлинський та ін.), педагогічної компетентності (В. Введенський, Л.Захарова, Є. Зеєр, Є.Ісаєв, Н. Костильова, А. Маркова, Т.Руднева, В.Сластьонін та ін.), педагогічного професіоналізму (Г.Горелова, Н.Гузій, М.Дьяченко, І.Зязюн,, О.Шиян та ін.).

На сучасному етапі проведена низка досліджень, які певним чином висвітлюють проблеми професійної успішності вчителя. Зокрема, у дослідженні Ю. Котеневої [3] здійснено аналіз уявлень майбутніх учителів щодо професійної кар'єри з позицій уявлень суб'єкта про власний шлях особистісного й професійного розвитку, визначено взаємозв'язок професійної кар'єри та професійної особистісної самореалізації, а саме вплив професійної кар'єри на активне пристосування людини в професії та як простору для досягнення такої кар'єри. Т. Довга [4] розкриває сутність та роль самоменджменту і егомаркетингу у досягненні професійного успіху педагога, вказує на залежність кар'єрного успіху від професійного-педагогічного потенціалу та особистісно-професійного іміджу вчителя, доводить їх позитивний вплив на кар'єрне зростання вчителя. І.Сингаївська [5] аналізує особистісні якості викладача, які є основоположними у досягненні професійного успіху викладачем. Проте, важливості набуває виокремлення структурних компонентів професійної успішності вчителя, які у своїй єдності забезпечать високий позитивний результат педагогічних дій вчителя і, як наслідок, якісні показники освітнього процесу в цілому.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Мета дослідження – проаналізувати сутність та визначити структурні компоненти професійної успішності вчителя. *Завдання* дослідження: на основі аналізу наукових джерел розкрити різні підходи до трактування професійної успішності вчителя та сформувані авторське визначення цього поняття, виокремити його структурні компоненти; окреслити чинники, що впливають на становлення професійної успішності майбутнього вчителя.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

Методологічну основу дослідження становили джерелознавчий підхід, який забезпечив аналіз, систематизацію та узагальнення різних типів джерел; системний підхід, який уможливив розгляд змісту професійної успішності як мета-конструкту; синергетичний підхід, який сприяв висвітленню структурних компонентів професійної успішності під впливом різних чинників.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

З точки зору педагогіки, успіх може бути результатом виховання, цілеспрямованого впливу педагогів та батьків, а також мікро- та макросередовища. Педагоги (К.Ушинський, А.Макаренко, В.Сухомлинський, Ш.Амонашвілі, П.Блонський та інші) наполягають на тому, що успіх, який є

станом задоволеності життям, сприяє подальшій самореалізації особистості, стимулює зростання та є поштовхом до подальших дій (навчальних, професійних).

Психологи (Г. Балл, І. Бех, О. Бондарчук, Л. Дика, О. Донченко, А. Журавльова, Е. Зеєр, Л. Карамушка, В. Крайнюк, С. Максименко, Г. Олпорт, В. Онищенко, В. Семиченко, Т. Титаренко, К. Холл та інші) аналізують професійну діяльність з точки зору особистості, поєднуючи її буття, цінності та професійний простір в єдине ціле. Психологічні аспекти професійної успішності набувають інтегрованого характеру, включаючи уявлення про цінність професії для кожної окремої особистості, єдність цілей та засобів досягнення професійних перспектив, усвідомлення важливості професійної рефлексії для реалізації стратегій досягнення успішності тощо.

Більшість науковців, аналізуючи професійну успішність, вважають необхідним враховувати об'єктивні та суб'єктивні показники професійної успішності, що відображають сприйняття суб'єктом праці процесу та результатів своєї діяльності з точки зору задоволеності та позитивної оцінки.

С. Руденко, на основі аналізу підходів до професійної діяльності вчителя визначає, що показниками успішності педагогічної діяльності є наступні характеристики: знання навчального предмета та володіння відповідними методами; вміння оптимально організувати час та діяльність для досягнення поставлених цілей; здатність гармонійно спілкуватися й будувати педагогічно доцільні відносини; прогнозувати результати своїх дій, особливості розвитку міжособистісних відносин; спрямованість на роботу з учнями й розуміти їхніх психологічних особливостей; здатність розуміти й адекватно оцінювати себе як особистість і професіонала; уміння вирішувати педагогічні ситуації [6, с.9].

На думку К.Чучиліної, аналіз професійного успіху та професійної успішності має спиратись на наступні методичні положення: професійні та соціальні досягнення можуть не співпадати і не бути тотожними професійній кар'єрі; важливу роль відіграють соціальні фактори (соціальна ніша людини, мікро-, мезо- і макросередовище та ін.); успіх діяльності не зводиться до успіху у вирішенні окремих професійних завдань; професійний успіх слабо корелює з іншими видами соціального успіху; кількість складових успішності, що виокремлюються вченими постійно зростає і набуває якісно нових рівнів: до здібностей, інтелекту, знань, професійно важливих якостей тощо приєдналися самоактуалізація, самоефективність, локус контролю і т. п. (сер. ХХ ст.), «позапрофесійні потенціали», «духовність», «духовні здібності» і т. п. (кінець ХХ ст.), самореалізація (сучасність); успішність у сучасному світі визначається індивідуально значущими маркерами, що робить феномен

професійного успіху досить різноманітним та унеможливорює однозначне його трактування [7, с.21]. Виходячи з цих позицій автор характеризує професійний успіх молодого фахівця як об'єктивно-суб'єктивну характеристику діяльності, яка виражається у професійному та службовому зростанні, високому рівні та позитивній динаміці доходів, професійному визнанні, успішній адаптації до трудової діяльності, сформованості широкої мережі соціально-професійних контактів, мотивації на розвиток та успіх, професійних, особистісних якостей та компетентостей, які є необхідними для успіху в професійній сфері, а також їх позитивних оцінок та само оцінок [7, с.24].

Проведений аналіз наукових джерел дає можливість дійти висновку, що більшість дослідників узгоджуються в кількох основних позиціях щодо трактування професійної успішності:

- це інтегративна, мультифакторна характеристика суб'єкта діяльності;
- в успішності поєднується зовнішня і внутрішня оцінка діяльності як успішної;
- успішність супроводжується позитивним емоційним переживанням процесу та результату діяльності;
- у професійній успішності провідну роль відіграє особистість (особистісні якості, здібності, духовні цінності, емоційні переживання).

Професію вчителя відносять до сфери «людина – людина», а поняття успішності професійної діяльності ототожнюють із педагогічною майстерністю та професійною компетентністю вчителя, які визначають ефективність його діяльності. Незважаючи на велику кількість досліджень, пов'язаних із зазначеною проблемою єдиного визначення поняття «професійна успішність вчителя» так і не запропонували.

Аналіз наукових джерел дав можливість структурувати визначення сутності професійної успішності вчителя різними авторами (Таблиця 1).

Таблиця 1

Професійна успішність вчителя

Автор	Сутність професійної успішності вчителя
О.Єрофеева	спосіб виконання професійної діяльності, що передбачає глибоке знання предмету, відповідність змісту конкретних професійних дій результатам праці, власним суб'єктивним характеристикам, самооцінці й ставленню до праці, що супроводжується позитивним педагогічним результатом
Н.Кисельова	суб'єктно-особистісний стан професіонала, що характеризується проживанням особистісних досягнень у контексті історії його професійної діяльності й виникає на

	ціннісній основі прагнення до педагогічного успіху й майстерності
В.Коновалова	складне психолого-педагогічне утворення на засадах стійких мотивів, системи професійних знань, професійно-педагогічних умінь і самооцінки, що забезпечує викладачеві успіх, тобто досягнення поставленої мети й позитивних результатів діяльності, а також стабільний емоційний настрій від того, що результат, до якого педагог прагнув у своїй діяльності, або збігся з його очікуваннями, або перевершив їх
І.Зимня, Л.Мітіна, В.Шадриков	діяльність, результатом якої є зміни не лише особистості учня, але й самого вчителя.
Сингаївська І.В.	структурна і функціональна єдність психологічних умов, чинників і показників, спрямованих на досягнення та визначення результатів професійної діяльності; процес узгодження соціальних, професійних вимог із особистісними цілями, потребами та цінностями з метою формування ефективної системи психологічних стимулів для вдосконалення педагогічної та наукової діяльності викладача вищого навчального закладу
Я. Такеєва	професійні характеристики успішного учителя : широка загальна культура; знання пізнавальних можливостей дитини; сучасних; вивчення досвіду інших учителів, обмін досвідом з колегами, взаємонавчання; планування, організація, моніторинг і оцінка власної діяльності; участь учителів у дослідницькій діяльності з вивчення професійних проблем

Зважаючи на відсутність єдиного тлумачення професійної успішності, можемо виділити деякі спільні маркери у трактуванні категорії «професійна успішність вчителя» в контексті нашого дослідження:

- це інтегративна характеристика діяльності вчителя, яка забезпечується взаємодією внутрішніх та зовнішніх показників: умови праці, зміст діяльності, вимоги до вчителя як фахівця, індивідуально-психологічні особливості (здібності, властивості, інтереси, мотивація) тощо;

- це характеристика професійної діяльності, що включає зовнішню та внутрішню оцінку результату, що має позитивний емоційний модус;
- це індивідуально-типологічна характеристика діяльності вчителя, оскільки є основним чинником саморозвитку, самореалізації та самоефективності вчителя.

На нашу думку, професійна успішність вчителя - це мета-категорія, що визначається комплексними показниками професійної компетентності, здібностями до педагогічної діяльності, професійно-педагогічними якостями та здатністю до самореалізації у професійній діяльності. Професійну успішність вчителя можна охарактеризувати як реалізацію освітньо-виховних завдань на рефлексивному рівні, що супроводжується станом особистісного задоволення процесом та результатами своєї діяльності. Отже, це процес і результат професійної діяльності, що характеризується стійкою спрямованістю на професійний саморозвиток та професійні досягнення, цілепокладанням та ціледосягненням, що мають позитивну зовнішню та внутрішню оцінку.

Виокремлення структурних компонентів професійної успішності вчителя уможливить становлення та реалізацію професійної спроможності вчителя. При визначенні структурних компонентів ми спирались на наступні положення:

- високу мотиваційну спрямованість особистості до успіху, позитивним уявленням про образ «Я» та чітким когнітивним контролем ситуації професійної діяльності [8];
- успішність професійної діяльності має враховувати її специфіку та обумовленість індивідуально-особистісними особливостями (ІОО) [9];
- зростаючу кількість складових, що характеризують професійну успішність;
- «золоте правило» психології праці: праця ефективна, якщо індивідуально-особистісні особливості суб'єкта відповідають вимогам, висунутим до них самою професією як системою функцій [9].

Сукупність наявних ІОО людини, які визначають ефективну реалізацію трудових функцій, Е.Клімов називає професійно важливими якостями (Клімов, 1990). Це дозволяє виділити першу компоненту професійної успішності вчителя - наявність професійно важливих якостей. На нашу думку, провідними якостями, які сприятимуть успішності майбутнього вчителя є: любов до дітей і професії, гуманізм, гнучкість, інноваційність, активність, самодостатність, креативність, артистизм та емоційна стабільність.

Окрім провідних якостей успішного вчителя, важливу роль у ефективному здійсненні професійної діяльності відіграють педагогічні здібності. Найбільш відомим дослідником здібностей вважається Б.Теплов,

який визначає здібності як властивість особистості, що має наступні ознаки [10]: це індивідуальні психологічні особливості, які відрізняють одну людину від іншої; це не будь-які індивідуальні особливості взагалі, а лише ті, які мають відношення до успішного виконання будь якої діяльності, або до багатьох діяльностей; поняття "здібність" не зводиться до тих знань, навичок чи вмінь, які вже вироблені в даної людини.

В межах нашої наукової розвідки особливий інтерес складають спеціальні здібності, зокрема, педагогічні. До педагогічних здібностей Б.Теплов відносить: педагогічний такт, спостережливість; любов до дітей; потреба в передачі знань [9]. Школа педагогічної майстерності (І.Зязюн), педагогічні здібності вважає одним зі складників педагогічної майстерності. До провідних педагогічних здібностей у становленні майстерності вчителя належать наступні: комунікативність, перцептивні здібності (професійна проникливість, пильність, педагогічна інтуїція, здатність сприймати й розуміти іншу людину); динамізм особистості (здатність активно впливати на іншу особистість); емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування (передбачення розвитку особистості з орієнтацією на позитивне в ній і перетворення всієї структури особистості через вплив на позитивні якості) та креативність [11].

І.Чугуєва, аналізуючи становлення професійної успішності фахівців зазначає, що властивості й здібності продовжують розвиватися в процесі професійної світи й практичної діяльності, визначають професійну обумовленість особистості спеціаліста, поступове формування професійно-особистісних якостей, які в цілому складають комплекс професійної компетентності. На думку автора, комплекс професійної компетентності включає в себе складові (концептуальну, спеціальну, контекстуальну, праксеологічну, адаптивну, аксіологічну, комунікативну, соціальну, особистісну, індивідуальну, інтегровану), які виступають як реальні можливості для конкурентних переваг фахівця, і як наслідок - формують його професійну успішність [12]. Проте, окрім зазначених складових професійної компетентності, як вважає І.Чугуєва, до професійної успішності фахівця входять також сучасні: інноваційність, мобільність, бізнес-ефективність, інформаційність, а також перспективність – готовність до вдосконалення професійної діяльності, пошук нових напрямів і форм діяльності, професійне передбачення, діалектичний підхід до професійної діяльності, ідентичність – відчуття себе не просто представником певної професії, а й носієм образу професії, відповідати її зовнішньому іміджу і внутрішньому духу [12].

Важливості у дослідженні структури професійної успішності майбутнього вчителя набуває положення Є. Ільїна щодо зв'язку між мотивацією та властивостями особистості: властивості особистості впливають

на особливості мотивації, а особливості мотивації, закріплюючись, стають властивостями особистості [13]. Мотиваційне значення має прагнення особистості досягти успіху, мотиви досягнення (Д. МакКлелланд), які розглядаються психологами як стійке виявлення потреби індивіда досягати успіху в різних видах діяльності. Особистість, яка орієнтована на успіх, впевнено йде до мети діяльності в очікуванні успішного результату, завдячуючи власній Я-концепції, вибудовуючи правильну стратегію життєдіяльності, в якій життєвий і професійний успіх узгоджують свої позиції.

На основі проведеного аналізу наукових джерел, зважаючи на розгалуженість підходів до трактування змістової сутності професійної успішності вчителя, можемо виокремити наступні структурні компоненти професійної успішності майбутнього вчителя:

- мотиваційно-ціннісний (мотивація досягнення, потреба у постійному саморозвитку, гуманістична спрямованість особистості);

- компетентнісний (професійна (педагогічна), деонтологічна, соціальна та емоційна компетентність);

- поведінковий (здібності до педагогічної діяльності, модель поведінки успішної особистості: впевненість у правильності педагогічних дій, відповідальність за прийняті рішення, емоційна стабільність, цілеспрямованість професійних дій вчителя);

- особистісний (якості успішної особистості, здатність до саморозвитку, самореалізації, самоефективність особистості тощо).

Беручи до уваги складові професійно обумовленої структури особистості [12], вважаємо, що основними чинниками становлення професійної успішності майбутнього вчителя є:

1. Соціально-педагогічна спрямованість особистості: гуманістична спрямованість, деонтологічна компетентність, мотивація досягнення (мотиви самодетермінації), стійкий інтерес до педагогічної діяльності

2. Педагогічна компетентність: предметна, психолого-педагогічна, методична

3. Професійно важливі якості вчителя: любов до дітей, гуманність, цілеспрямованість, толерантність, вимогливість, демократизм

4. Професійно значущі психо-фізіологічні властивості вчителя: педагогічні здібності, емоційний інтелект, працездатність;

5. Соціальний інтелект та найбільш значимі для вчительської праці soft skills (вміння полагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості deadline).

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Підсумовуючи викладені результати теоретичного аналізу професійної успішності вчителя, хочемо наголосити на особливій актуальності означеної проблематики та важливості оновлення освітнього процесу у загальноосвітніх закладах середньої освіти, в якому новий вчитель відіграє ключову роль. Професійно успішний вчитель вибудує правильну траєкторію індивідуального розвитку для кожної дитини, встановить таку суб'єкт-суб'єктну взаємодію, в якій кожен учасник освітнього процесу відчуватиме себе спроможним досягати успіху.

Структура професійної успішності майбутнього вчителя може слугувати дороговказом на шляху оновлення змістових та організаційних чинників освітнього процесу у педагогічних ЗВО, сприяти якісному наповненню фахової підготовки вчителів.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку ми вважаємо розв'язання проблеми оцінювання професійних досягнень учителя, вимірювання сформованості соціального та емоційного інтелектів, які, на нашу думку, становлять базову основу професійної успішності майбутнього вчителя.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Концепція Нової української школи. 2016. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.
2. Концепція розвитку педагогічної освіти. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
3. Котєнєва, Ю.М., 2016. Формування уявлень про професійну кар'єру у студентів в процесі фахової підготовки, *Автореферат дисертації кандидата педагогічних наук:13.00.04*. Старобільськ. 22с.
4. Довга, Т.Я., 2016. Самоменеджмент та егомаркетинг як предиктори професійно-педагогічної успішності. *Педагогічні науки. Збірник наукових праць*. Вип. LXXII. Т.2. С.76-80. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/560892.pdf>
5. Сингаївська І.В., 2015. Особистісні якості викладача як передумова його професійної успішності. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. №2. С.86-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ophep_2015_2_14.

6. Руденко, С.І., 2008. Соціальний інтелект як чинник успішності педагогічної діяльності, *Автореферат дисертації кандидата психологічних наук*: 19.00.01. Київ. 22 с.
7. Чучиліна, К.С., 2016. Чинники професійного успіху молодих фахівців у сучасному українському суспільстві: *Дисертація кандидата соціологічних наук*: спеціальні та галузеві соціології. Харків. 204с.
8. Вірна, Ж.П., 2003. Мотиваційно-смилова регуляція у професіоналізації психолога: *Монографія*. Луцьк. 461с.
9. Климов, Е.А., 1988. Введение в психологию труда. *Москва*. 247с.
10. Теплов, Б.М., 1961. Проблемы индивидуальных различий *Москва* : АПН РСФС. 535 с.
11. Зязюн, І.А.(ред.), 1997. Педагогічна майстерність: *Підручник*. Зязюн І.А., Крамушенко Л.В., Кривонос І.Ф. та ін.; *Київ. Вища школа*. 349 с.
12. Чугуєва, І.Є., 2012. Професійна успішність фахівців в категоріях необхідного і достатнього. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського: збірник наукових праць*. Миколаїв: МНУ імені В.О.Сухомлинського,. (Серія «Психологічні науки»). Том 2. Випуск 9. 286 с. С.246-250
13. Ильин, Е. П., 2006. Эмоции и чувства. *Питер*. 544 с.

Tamara Skoryk,

Phd (Candidate of Pedagogical Sciences) Associate Professor

Associate Professor of Art Department,

T.H. Shevchenko National University “Chernihiv Colehium”

Chernihiv, Ukraine

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1442-6024>

tamskorik@ukr.net

ESSENCE AND STRUCTURE OF A FUTURE TEACHER'S PROFESSIONAL SUCCES

Abstract. Transformation processes occurring in the educational environment of Ukraine based on the European integration and national identity require the determination of new strategic and tactical guidelines in the training of future teachers, the focus of the educational process on the disclosure of a student's experiences and abilities to achieve professional success.

The article analyzes different approaches to the interpretation of the concept "professional success" and makes conclusions about the consistency of the positions of most researchers in the following aspects of professional success interpretation: an

integrative characteristic of the subject activity, combining external and internal evaluation in the mode "successful activity"; success is accompanied by a positive emotional experience of both the process and its outcome. The author emphasizes the important role of the personality in achieving and sustainability of professional success, their personal qualities, abilities, values, and ability to be emotional over the activity.

Based on these generalizations, the professional success of a teacher is defined in the article as a meta-category, which is a complex manifestation of professional competence, pedagogical abilities, professional and pedagogical qualities and ability to self-realization in professional activities; process and result of professional activity, which is characterized by a stable focus on professional self-development and professional achievements, goal-setting and achievement, has a positive external and internal assessment. Factors influencing the formation of teachers' professional success (socio-pedagogical orientation, pedagogical competence, professional important qualities and psycho-physiological properties of teachers, among which the basic are social and emotional intelligence of teachers) and components of teachers' professional success: motivational-value, competence, behavioral and personal.

Key words: success, professional success of a teacher, professional competence, professional qualities, pedagogical abilities.

REFERENCES (TRANSLITERATED)

1. Kontseptsiiia Novoi ukrainskoi shkoly (The concept of the New Ukrainian school). 2016. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>.
2. Konceptiya rozvitku pedagogichnoi osviti.(The concept of development of pedagogical education). 2016. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
3. Kotienieva, Yu.M., 2016. Formuvannia uiavlennia pro profesiinu karieru u studentiv v protsesi fakhovoi pidhotovky,(Formation of ideas about professional career in students in the process of professional training) *Avtoreferat dysertatsii kandydata pedahohichnykh nauk*:13.00.04. Starobilsk. 22s.
4. Dovha, T.Ia., 2016 Samomenedzhment ta ehomarketynh yak predyktory profesiino-pedahohichnoi uspishnosti. (Self-management and egomarketing as predictors of professional and pedagogical success) *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats.* Vyp.LKhKhII.T.2.S.76-80. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/560892.pdf>

5. Synhaivska I.V., 2015. Osobystisni yakosti vykladacha yak peredumova yoho profesiinoi uspishnosti. (Personal qualities of a teacher as a prerequisite for his professional success) *Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia.* №2. S.86-93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ophep_2015_2_14.
6. Rudenko, S.I., 2008. Sotsialnyi intelekt yak chynnyk uspishnosti pedahohichnoi diialnosti,(Social intelligence as a factor in the success of pedagogical activities,) *Avtoreferat dysertatsii kandydata psykholohichnykh nauk:*19.00.01. Kyiv. 22 s.
7. Chuchylina, K. S.,2016. Chynnyky profesiinoho uspikhu molodykh fakhivtsiv u suchasnomu ukrainskomu suspilstvi (Factors of professional success of young professionals in modern Ukrainian society) *dysertatsiia kandydata sotsiolohichnykh nauk: spetsialni ta haluzevi sotsiolohii.* Kharkiv. 204 s.
8. Virna, Zh.P., 2003. Motyvatsiino-smyslova rehuliatsiia u profesionalizatsii psykholoha (Motivational and semantic regulation in the professionalization of a psychologist): *Monohrafiia.* Lutsk. 461s.
9. Klymov, E.A., 1988. Vvedenye v psykholohiyu truda. *Moskva.* 247s.
10. Teplov, B.M., 1961. Problemy yndyvudualnykh razlychyi (Problems of individual differences) *Moskva* : APN RSFS. 535 s.
- 11.. Ziaziun I.A. (red.), 1997. Pedahohichna maisternist (Pedagogical skills) *Pidruchnyk.* Ziaziun I.A., Kramushenko L.V., Kryvonos I.F. ta in.. *Kyiv. Vyshcha shkola.* 349s
12. Chuhuieva, I.Ie.,2012. Profesiina uspishnist fakhivtsiv v katehoriiaakh neobkhidnoho i dostatnoho. (Professional success of specialists in the categories of necessary and sufficient) *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O.Sukhomlynskoho: zbirnyk naukovykh prats.* Mykolaiv: MNU imeni V.O.Sukhomlynskoho,. (Seriia «Psykholohichni nauky»). Tom 2. Vypusk 9. 286 s. S.246-250
13. Ylyn, E. P., 2006. Emotsyy y chuvstva. (Emotions and feelings). *Pyter.* 544 s.